

teletom — vsak dan po 3 do 4 litre mleka. Če je tudi kravica majhna, ima vendar lepo, čvrsto telce, akoravno so me sosedje (in menda po pravici) strašili, da bi utegnili to, da je bila 10 dni pred teletom molzena, teletu škodovati.

Govorica, ki sem jo čul že večkrat (menim od takih ljudi, ki tega plemena krav še niso nikoli imeli), da so Muricodolske krave slabe za mleko, je toraj tudi po moji skušnji neresnična, pa tudi one krave, katere sem l. 1872. v Ljubljani kupil, so izvrstne. To je pa — se ve da — gotovo, da tudi vsak Arabsk konj ni izvrsten konj, ne vsaka Merinoška ovca in ne vsaka Švajcarska in Muricodolska krava izvrstna, kakor je tudi to res, da ni vsaka Kranjska krava slaba.

A. Lavrenčič, posestnik.

M. Kozinova izreja žlahnega sadja po odrezanih mladikah.

Na objavo gosp. Kozina, kako da je on v stanu žlahno sadje po odrezanih mladikah izrediti, bilo bi najboljšje molčati in si svoj del misliti. Da pa se ne reče po pregovoru: „chi tace, conferma“ (molčé potrjuje) si dovoljujem sl. vredništvu „Novic“ sledeče vrstice poslati.

Vinska trta, grozdjiče sv. Ivana, bodeče grozdjiče, kutna, smokva, so sadna plemena, katera se dadó z največo koristjo po odrezanih ter v zemljo vtaknenih mladikah ali potikovalcih pomnožiti; — to je sploh znana stvar. Da bi iz potikovalcev dosežene rastline slabši sad rodile memo maternih rastlin, na to ni misliti, kajti ravno potikovanje (stupfen) in cepljenje ste nam v sadjereji edini sredstvi, popolnoma konstantna plemena in njih sorte obdržati in pomnoževati.

Vsa ostala plemena in sorte peščikastega, koščičastega in ježičastega sadja se nikakor ne dadó koristno s pomočjo potikovalcev pomnoževati in še celó na tako „simpl“ način ne, kakoršnega g. Kozin navaja. Da se jih med 1000 jabelčnimi potikovalci morebiti pet prime, to je res, al kakošne praktične vrednosti je to proti setvi in cepljenju? — gotovo tako majhne, da popolnoma izgine. Pri hruškavih potikovalcih se pa še ta procent doseči ne dá, in to pri strogo vrtnarsko umetnem postopanju ne, tem manj pa po gosp. Kozinovem „simpl“ delu; koščičasta in ježičasta plemena in sorte sadja se pa kar naravnost s pomočjo potikovalcev nikakor pomnožiti ne dadó.

Res, da sem jaz osebno bil v Ravnah, si ogledat „copernije“ gosp. Kozina, od koder sem se pa tudi z največo „tiho“ osupnostjo nad njegovo čudno vrtnarsko drznostjo vrnil, nikakor nadjaše se, da se bode mož kedaj na nemerodajno moje mnenje javno opiral,

*) Zares le od taci, katerim niso znane izvrstne lastnosti Muricodolskega plemena. Še danes je resnično to, kar so že davno najslavniši izvedenci, kakor baron Ehrenfels, grof Barni in drugi o Muricodolskih govedih pisali, da to pleme, bolj kakor vsako drugo našega cesarstva, združuje vse tri lastnosti, ki jih želimo od goved: namreč, da 1) se dobro odebeliti dadó in je njih mesó posebno okusno, 2) da so krave tega plemena izvrstne mlekarice, ki se smejo primerjati Švicarskim, in 3) da Muricodolski vol je za vprego najbližji Ogerskemu. Baron Ehrenfels je v časniku „Oecon. Neuigk.“ celó to trdil, da Štajarska (Muricodolska) krava bo kedaj še slovela za najboljšo kravo vsega sveta. No, to je menda preveč rečeno; al to je resnica, da presega tam, kjer je kraj za njo ugoden, vsa druga Avstrijska plemena.

Vred.

tako, da mu moram sklicevanje na mene javno zavriniti in odločno desavirati.

Na Slapu 23. julija 1876.

R. Dolenec.

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca julija.

Dné	Leta	
15.	1863.	je bil mednarodni zbor živinozdravnikov v Hamburgu.
16.	1811.	se je ustanovil nadvojvodu Ivanu na čast Joaneum v Gradcu.
17.	1794.	so se prvič po dražbi prodajale ovce Rambouilletskega plemena na Francoskem.
17.	1817.	je P. Jordan v Vosendorfu poleg Dunaja prvo poskušnjo žito kositi z mašino (kosilnico) naredil, ki jo je dobil iz fabrike J. Smith-ove v Deanstonu v Škociji. V 2 urah je vselej pokosila celo oralo žita.
18.	1841.	se je prvič prikazala v Evropi bolezen na krompirji, katera od tistega časa ni še prenehala.
18.	1853.	so v Offenburgu na Badenskem postavili spominek slavnemu Angleškemu mornarju Francetu Drake-u, kateremu se po krivici pripisuje čast, da je krompir iz Amerike prvi pripeljal v Evropo.
20.	1596.	je prvi krompir cvetel na Helfensteinovem vrtu v Wiesensteigu na Württembergem.
20.	1770.	žito še klasja ni delalo, ampak bilo je tako majhno, kakor spomladi, in to zaradi mrzlega poletja.
21.	1865.	je bil eden najbolj vročih dni na Nemškem; gorkomer je kazal v senci 32 stopinj po R. Zaradi silne vročine so se možgani vneli velikim delavcem na polji, ki so za sončarico (Sonnenstich) zboleli.

(Dalje prihodnjič.)

Šolske stvari.

Šiba ali ne šiba v ljudski šoli?

„Novice“ so v 27. listu poročale, da v zboru okrajnega učiteljstva za Ljubljansko mesto 6. dne t. m. pride v obravnavo tudi vprašanje: „Kateri bi bili pripomočki, da bi se disciplina, ki ponehuje, od kar so odpravljena telesna pokorila, zopet naravnala.“

V zadnjem listu našega „Učit. Tovarša“ beremo to razpravo, katere interes vsakako sega tudi čez šolska vrata, tako le popisano:

Poročevalec temu predmetu je g. Bahovec, učitelj na 2. mestni šoli. V vvodu svoje razprave omeni, da ne more opazovati, da bi bil šolski red omajan ali da ponehuje, ker je on učitelj še le od leta 1872., ko so bila telesna pokorila že odpravljena. Sicer ga gosp. govornik obširno razpravlja, „kaj je šolska disciplina, kaj obsega, kakošna mora biti, na kaj naj se opira.“ Potem bere iz šolskega in učnega reda §. 24. odgojne pripomočke: „hvala, nagrada, razen letnih premij, z druge strani svarilo, karanje naposled začasno iz-

ločilo“, in stavi nasvete: „1. Učiteljski zbor želi, da bi se šolske oblasti povsod ozirale na §. 11. drž. šolske postave, in nanašaje na to, da deželne šolske postave I. oddelek: „kako se napravljajo in zdržujejo javne ljudske šole. §. 1—16. 2) Za hudomušne otroke naj se napravijo posebne šole strahovalnice (Correctionshäuser) in učiteljska konferencija naj bi imela pravico iz šole odločiti in tje napotiti nepoboljšljive otroke.“

Gosp. Tomšič želi kakega pozitivnega nasveta, da se omajana disciplina zopet naravná.

Gosp. Grkman bere iz „Tagespošte“ sestavek o odgojnih pripomočkih. Vodilna misel je bila ta: nekdanjo drugáče znali podučevati, kakor s šibo, ker ni bilo pedagogičnega izobraževanja; od l. 1848. so zopet rabili šibo, ker so hoteli duh leta 1848. panati; nove šolske postave so šibo odpravile, veliko prevred za današnji vek; poprej so preveč šibo rabili, sedaj so jo čisto odpravili in prišli iz kota v kot. Kaj je nasledek tega? Dečki se učitelju v obraz smeja, svoje glavnost, upor z otroci raste. Stariši rabijo šibo, a učeniki, ki namestujejo stariše, bi je ne smeli i. dr.? Gosp. Grkman vendar ne predlaga ničesa. — Gosp. Kronberger, glavni učitelj na ženskem učiteljišču, pravi med drugim, da je disciplina mogoča, ako ima učitelj pravo ljubezen do otrok; on priporoča, naj učitelj revne oblači in skrbi, da bodo opoldne kaj jesti dobivali; naj skrbi posebno za zapuščene in zanemarjene, katere naj skuša v ljubezni pridobiti; naj se s stariši o zadržanji otrok razgovarja itd. Za strahovalnice on ni.

Debata se dalje suče o tem, ali gre trdovratne in nepokorne otroke telesno pokoriti ali ne, kedar z lepa ne ubogajo, kar spregovori gosp. profesor Zupančič, glavni učitelj na ženskem učiteljišču, ter govori blizo tako-le: Napačna uljudnost je, ako se hudobni otroci telesno ne pokoré; šiba o pravem času in v pravi meri veliko, veliko koristi (Dobro! pravo! čujemo zunaj zbornice; opazka vred.); tedaj gre delati na to, da se §. 24. šolsk. in učnega reda dne 20. avgusta po postavni poti prenaredí. Gosp. Kronbergerju pa odgovarja, da učeniki niso angeli; preveč je zahtevati od njih, da bi bili kar „dobrodelni odsek“, to naj drugi storé; kje bodo učitelji jemali čas, da bi vse to storili, kar g. Kronberger tirja? Gosp. Zupančič tudi ni za strahovalnice; kdo bode v njih podučeval itd.

Sedaj so se pa navzočnim ljudskim učiteljem jeziki odvezali. X. pravi, da so na Koroškem učitelji l. l. kaj enacega sklenili. — Y. misli, to ne gre za to, da bi šibo zopet vpeljali, kakor nekdanj, marveč hudobnim otrokom pa tudi nespametnim starišem se mora ta misel vzeti „učitelj ne sme otroka kaznovati“. — W. pravi, dosti je, da otrok šibo le vidi, strah je dobra reč; hudobni otroci druge do krvavega natepó, pa zaničljivo pravijo: I kaj se mi more zgoditi, dopoldne bom eno uro zaprt, učenik pa z mano. — Zopet I. pravi: Modri stariši sami učnike prosijo, naj njih otroke v strah jemljejo, naj jih s šibo pokoré, ako beseda ne zda itd.

Gosp. predsednik bere nekaj izrek najslavnejših pedagogov iz novejših časov: Pestalocija, Diesterweg-a, Niemajerja i. dr., ki so vse te misli, da brez telesnih pokoril ne gre pri odgoji, in da je največja usmiljenost ta, ako se iz napačne uljudnosti šiba ne rabi o pravem času, taka mehkužnost v izreji pripelje otroke v norišnico ali v jetnišnico. (Dobro! zunaj zbornice.) Gosp. Zupančič naposled svoj nasvet priporoča v tej obliki: „Učiteljska skupščina izreka željo, naj se §. 24. zač. šolsk. in uč. reda, ki telesno pokorilo v šoli vsekako odpravlja, po postavni poti

prenaredi. (Die B. L. K. spricht den Wunsch aus, dass der §. 24 der prov. Sch. u. U. O. vom 20. August 1870, welcher die körperliche Züchtigung unter allen Umständen verbietet, im gesetzmässigen Wege abgeändert werde.) Po kratkem ugovarjanji, ki se je bolj dotikal forme, a ne stvari, se je nasvet enoglasno sprejel. (Prav tako! zunaj zbornice.)

Šolam pa tudi majhnim cerkvicam priporočano.

Pred kratkem smo imeli priliko — piše „Učit. Tov.“ — videti pri g. A. Försterju, stolnem organistu v Ljubljani, lep harmonij iz P. Titz-ove c. kr. dvorne tovarne na Dunaji (Wieden, Pressgasse Nr. 28). Tak harmonij obsega $4\frac{1}{2}$ oktav tastature, t. j. od $C = 8'$ do $f = \frac{1}{4}'$ ter ima en sam premén (Expression), da se more ali krepko ali nježno igrati, kakor ravno skladba zahteva. Harmonij je iz hrastovega lesa narejen. Gonili pri mehovah se lahko zaprete, na stranicah pa so držaji, da se po potrebi prenese. Za šole je kaj pripraven; zato je v „ceniku“ tudi imenovan „šolski harmonij“. Cena mu je 85 gld. brez voznine. Skoraj da ni moči popisati, kako praktično, lepo, in solidno je sestavljen. S tremi kljukicami odpre se cela mehanika, da se brez truda pride do njenih posamesnih delov. Póje jako milo a tudi dosti močno; $C = 8'$, najnižji glas, in $f = \frac{1}{4}'$, najvišji se jednako lepo in čisto oglasita. Igra poleg rahlo sopajočih mehov teče tako gladko, kakor olje. Kdor pozná okornost starih fisharmonik, ki so vrh tega še jako drage, mora se čuditi pripravnemu inštrumentu, ter obžalovati, da si je kedaj staro pokveko omislil. Na izvrsten harmonij opozorujemo šolske oblastnike, ki si nameravajo omisliti kak tak instrument za ljudsko šolo. Tudi za male podružnice, kjer nimajo orgelj, bi tak harmonij kaj dobro služil v povzdigo cerkvenega petja in pobožnega duha.

Znanstvene stvari.

Zapisnik

38. odborove skupščine Matice slovenske

v Ljubljani 13. julija 1876.

(Konec.)

Najvažniši dopis, ki je zadnji čas došel Matici, je bil ta, v katerem jej c. kr. finančna prokuratura naznanja, da je pokojni beneficijant v Ljubljani gosp. Valentin Ravnikar v svoji oporoki 19. marca 1874. l. naši Matici volil 1200 gold., katere je blagajnik po odbitih 120 gold. postavne pristojbine (tedaj 1080 gold.) že prejel.“ — Odbor vstavši izrazuje preblagemu pokojnemu toplo zahvalo ter izreka željo, naj bi njegov izgled našel mnogo posnemovalcev.

Potem so bile rešene sledeče prošnje: Učiteljski knjižnici Kamenškega okraja se določijo zaostale knjige, naprošene pa še le po nekaterih izvedbah; — okrajni učiteljski knjižnici v Ormužu se podari nekoliko Matičinih knjig, ravno tako na prošnjo prof. Zupana tudi spodnji gimnaziji v Kranji.

Tajnik bere korespondencijo z gosp. Cigaletom in Köke-om o zadevah zemljevidov (to je Francije, Britanije in Škandinavije), katere bode Matica letos na svitlo dala in udom razpošiljala, ter naznanja, da je „Letopisa za 1876“ že tiskanih 10 pól in da z imenikom vred utegne obsegati kakih 17 pól.

Tomanov življenjepis (z nekaterimi njegovimi pesmami) bode obsegal 10—12 pól (s podobo in pravilnega tiska), od katerih je tudi že 4. pól v natisu.